పరిష్కారం

ద్విభాష్యం సూరీడు

నిశ్శబ్దాన్ని భంగపరుస్తూ నా వెనుక ఏదో చప్పుడయ్యే సరికి, తుళ్లిపడి వెను దిరిగి చూచాను. ఏమీ లేదు—ఎండిన మామిడాకులు! (నేనేం చేస్తానో అన్నట్లు భయపడుతూ) గాలికి దొర్లి దొర్లి పారిపోతున్నాయి. ఆ మామిడి ఆకులు కూడా నా కళ్లకు కొంటె పిల్లల్లాగా కనుపించాయి. దానికి కారణం, గడచిన పదిహేనేళ్లుగా నిజమైన హెడ్మాస్టరీతనం నాలో జీర్ణించి పోయి ఉండటమే ననుకుంటాను.

ఆ పండుటాకులు చెట్ల చాటుగా పోయే సరికి తిరిగి నా రచనా సాగరంలో మునుగుదామని ప్రయత్నించాను. ఆహ్లాదకరమైన పిల్ల వాయువులు నా చెవిలో ఏదో చెప్పి పారిపోయాయి.

"శోభాయమానంగా వెలుగొందే ప్రకృతి మాతను చూచి ఆనందించకుండా, కలం కాగితం పట్టుకుని చెట్టు క్రింద కూర్చుంటావేమిటి?" అంటూ ఆ పిల్ల వాయువులు నన్ను పరిహసించి నట్లనిపించింది.

ఒక సారి చుట్టూ కలయ చూశాను. నాకెదురుగా ఒక చక్కని దృశ్యం కనుపించింది. తోటపల్లి శిఖరాగ్రాలనుంచి వచ్చే నీరు అక్కడ ఒక పెద్ద ధారగా క్రిందకు పడుతోంది. బాల భానుని బంగారు కాంతిలో ఆ నీటి ధార ఎంతో రమ్యంగా ప్రకాశిస్తుంది. ఆ నీరే ఒక పిల్ల కాలువగా మారి, నాకు చాలా సమీపంగా మధ్య మధ్య గలగలమంటూ ప్రవహిస్తోంది. పిల్ల కాలువకిరువైపులా పెరిగిన అరటి చెట్లు నాకు ఘన స్వాగతాన్ని వెలిబుచ్చుతున్నాయి. ఆ స్వాగతాన్ని తిరస్కరించితే బాగుండదన్నట్లు అప్రయత్నంగా కలం మూసి, అటువైపు (ఇంకా కొంచెం ఎత్తు ప్రదేశానికి) నడిచాను. అంత ఎత్తునుండి ఒక్కసారి వెనుదిరిగి చూశాను. దూరంగా శాంతి ఆశ్రమం 'శాంతి ఆశ్రమం' లాగ కనుపించింది. ఆ పుణ్య స్థలాన్ని ఆయేటి వేసవి విడుదిగా ఏర్పరచుకొన్నందుకు నన్ను నేనే అభినందించుకున్నాను.

ప్రకృతి శోభను తిలకిస్తూ, నే చేయబూనిన పద్య రచన మధ్య మధ్య కొనసాగిస్తూ, మెల్లిగా 'శాంతి ఆశ్రమం'లోని మా విడిది చేరుకునే సరికి నాకు తెలియకుండానే సూర్యుడు నడి నెత్తి మీదకు వచ్చాడు. ఇంట్లో అడుగు పెడుతూండగానే, ఇల్లంతటా నాకొక నూతన శోభ కనుపించింది. నా రాకకై నిరీక్షిస్తున్న శాంత (నా భార్య) ముఖారవిందంలో ఏదో క్రొత్తదనం కనుపించింది. పదేళ్ల నా 'రాంబాబు', వాడి అక్క పన్నెండేళ్ల 'మాలతి' నన్నుచెరో వైపు పట్టుకున్నారు. వాళ్ల ముఖాలలో ప్రస్ఫుటంగా కనుపించే ఆతురత చూస్తూనే అనుకున్నాను. ఏదో వార్త వాళ్లు నాకు చెప్పనున్నారని వసారాలో పడక కుర్చీలో కూర్చుని, ఇద్దర్నీ దగ్గరకు తీసుకుంటున్నాను.

"నాన్నారూ! మరేమో!....." ఏదో చెప్పబోతున్న మాలతి నోరు నొక్కి, "నే చెప్తానుండు!" అంటూ నా వైపు చూచాడు రాంబాబు.

"మరేమో! నాన్నారూ!.... మరేమో....." వాడి తడబాటుకు అడ్డం వచ్చింది శాంత కాళ్లు కడుక్కోడానికి చెంబుతో నీళ్లిస్తూ—

"సత్యానందం వచ్చాడండీ! ఉద్యోగంలో చేరినప్పట్నుంచీ మన్ని చూడ్డం కుదర్లేదని మనకోసం మనవూరు వెళ్లాట్ట. మనం ఇక్కడున్నామని తెలుసుకొని, తిన్నగా ఇక్కడకు వచ్చాట్ట. మనిషి ఎంతలా మారి పోయాడనుకున్నారు? లాగూ చొక్కాలతో కాలక్షేపం చేసిన సత్యానందం, సూటూ, బూటు వేషంలో కనుపించే సరికి నిర్ఘాంత పోయాను. మీరలా ఎక్కడికో వెళ్లారని చెప్పాను. మధ్యాహ్నం రెండు గంటలకల్లా మళ్లీ వస్తానన్నాడు."

ఆ వార్త నాకు ఆశ్చర్యాన్ని వెంటనే సంతోషాన్నీ కూడా కలిగించింది. సత్యానందం అంతటి వాడవుతాడని నేనేనాడో అనుకున్నాను. సూటు, బూటు వేసుకుంటే సత్యానందం ఎలాగుంటాడో చూడాలని నాకు అనిపించింది.

భోంచేసి, పడక కుర్చీలో కూర్చున్నాను. నా ఆలోచనలన్నీ సత్యానందం గురించే!....... .

...... పదకొండు సంవత్సరాల క్రిందటి మాట..

...గుంటూరు జిల్లా బాపట్లలో ఒక హైస్కూలు హెడ్మాస్టరుగా పని చేస్తున్నాను. ఒక రోజు ఉదయం ఇంట్లో కూర్చుని, పేపరు తిరగేస్తుండగా వయస్సు మళ్లిన పెద్ద మనిషి ఒకాయన, పది పన్నెండేళ్ల ఒకబ్బాయిని వెంట బెట్టుకొని వచ్చారు. ఆయనెవరో నాకు తెలియదు కాని, ఆయన మాట తీరు, పెద్ద తరహా, నన్నిట్టే ఆకర్షించాయి. ఆయన పిఠాపురం వద్ద ఒక పల్లెటూరికి కరణం గారుట. ఆ అబ్బాయి, ఎనిమిదవ తరగతి పరీక్షలో మంచి మార్కులతో ఉత్తీర్ణుడయ్యాడట. హైస్కూల్లో ప్రవేశపెడదామనే ఉద్దేశ్యంతో బాపట్ల వచ్చారుట. ఒక హైస్కూలు సీటు కోసం అంత దూరం ఆయన ఎందుకు వచ్చారో నా కర్థం కాలేదు. పిల్లవాడి వంక ఒక సారి చూశాను. ఎందుకో వాడిమీద ప్రేమ, అభిమానం పుట్టుకొచ్చాయి.

రికార్డు షీటు పరిశీలిస్తూ, 'నీ పేరేమిటబ్బాయ్' అని అడిగాను.

"సత్యానందమండీ!" నమ్రతగా జవాబిచ్చాడు ఆ అబ్బాయి.

మార్కుల లిస్టు చూస్తూ అడిగాను. "మరి పిఠాపురానికింత దూరంలో ఉండి చదువుకోగలవా? అస్తమానూ ఇంటికి పోతానంటావా?"

ఆ అబ్బాయి లేత హృదయాన్ని బాధ పెట్టానని

వేను వెంటనే అర్థం చేసుకున్నాను. ముఖం క్రిందకు వాల్చి, కళ్ళ వెంట నీళ్ళు కారుస్తున్నాడు. ఆ కరణం గారు చెప్పారు. "వీడు నా స్నేహితుని కొడుకండీ. తల్లి లేదు. తండ్రి సన్యసించి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు. నేనే వీడికి దిక్కయ్యాను. ఈ వూళ్ళో నా బంధువులు చాలా మంది ఉండడంచే వాళ్ళకప్పజెప్పి వెళ్తున్నాను. తమరు సీటు మాత్రం తప్పకుండా ఇప్పించాలి!"

నా ప్రశ్నకు నేనే నొచ్చుకున్నాను. ఆ మధ్యాహ్నం హైస్కూల్లో కలుసుకోమని చెప్పి పంపించేశాను.

పిల్లవాణ్ణి హైస్కూల్లో చేర్చిన తర్వాత స్వగ్రామం వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్న కరణంగారి ముఖం ఏదో సంకోచాన్ని వ్యక్తపరచడంలో ఆయన్ను సూటిగా అడిగేశాను— "దేనికో, సందేహిస్తున్నట్లున్నారు?"

ఆయన కొంచెం సంశయిస్తూ, చెప్పలేక చెప్పారు. "పిల్లవాడు ఈ వూళ్ళో వారాలు చేసుకుని ఉండాలి. వారంలో ఆరు రోజులు ఆరుగురి ఇళ్ళల్లో ఏర్పాటు చేశాను. ఏడవ రోజుకూడా ఏర్పాటు చేయడానికి మీకు తెలిసిన దాతలెవరైనా ఉంటే చెప్తారేమోనని...."

అప్రయత్నంగానే అన్నాను. "మీకు అభ్యంతరం లేకపోతే పిల్లవాడు మాయింట్లో ఒకనాడుండవచ్చునే!"

కరణంగారు మొహం ఇంత చేసుకున్నారు. ఆయన ముఖంలో కన్పట్టే తృప్తి, ఆనందం చూసి, నాలో తెలియని అనుభూతిని పొందాను. ఎవరో స్నేహితుని పిల్లాడి గురించి ఆయన తీసుకున్న శ్రమ నిజంగా నాకు ఆదర్శవంతంగానే కనుపించింది. పిల్లాడి బాధ్యతంతా నామీదే ఉంచినట్లు చెప్పి ఆయన స్వగ్రామానికి ఆనాడే వెళ్ళిపోయాడు.

ప్రతి ఆదివారంనాడూ సత్యానందం మా ఇంట్లో ఉండేవాడు. 'అమ్మగారూ!' అంటూ ముచ్చటగా వాడు 'శాంత'ను పిలవడం, ఆప్యాయంగా ఆమె వాడికి భోజనం పెట్టడం చూసి మురిసిపోయే వాణ్ణి.! ఒక ఏడాది గడిచింది. సత్యానందం మంచి మార్కులు సంపాదించుకున్నాడు. కరణంగారి కోర్కెపై వేసవి సెలవులకి స్వగ్రామం వెళ్ళాడు.

మరుసటి సంవత్సరం హైస్కూలు తెరిశారు. ఆ రోజే సత్యానందం వాళ్ల వూరినుండి వచ్చాడు. రాగానే 'శాంత' దర్శనం చేసుకుని, ఏమిటేమిటో చనువుగా చెప్పుకుపోతున్నాడు. ఎక్కడిదో ఆ అనుబంధం?! తల్లిలేని సత్యానందం చాలా అమాయకంగా కనుపించాడు నా కళ్లకి. వాళ్ల సంభాషణలో కొంత సేపటికి ఏదో ప్రత్యేకత కనుపించడంలో, సంగతి తెలుసుకుందామని దగ్గరకు వెళ్లాను.

వాడేదో పెద్ద పొరపాటు చేశాడన్నట్టు చెప్పింది శాంత.

"చూశారాండీ వీడు! రైల్లో వస్తోంటే ఎవడో పిణ్నించి, ఏదో అర్జంటు అవసరం వచ్చిందని ఐదు రూపాయలిమ్మని అడిగాట్ట! వాడెవడో చెప్పిన మాటలు నమ్మి, కరణంగారు వీడికిచ్చిన ఐదు రూపాయలూ వాడి కిచ్చేశాట్ట! దరిద్రుడు వాడెవడో వీడికే పంగనామం పెట్టాలా! వీడికైనా ఆ మాత్రం బుద్ధి ఉండనక్కర్లేదటండీ!"

బిక్క మొహం వేసుకుని నావైపు చూస్తున్న సత్యానందాన్ని చూసేసరికి నాకు చాలా జాలి వేసింది. మెల్లిగా వాడి బుజంమీద చెయ్యివేసి, "ఏం జరిగిందో నాకు చెప్పు బాబూ!" అన్నాను.

కారుతున్న కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటున్నాడు సత్యానందం.

"వాడి మొహం! ఇంకేం చెప్తాడు. డబ్బు విలువ తెలిస్తేగా వాడికి! మళ్లీ అంతదూరం స్టేషనుకు నడచి వెళ్తాట్ట.! వాడెవడో వస్తాడనే ఇంకా వీడి నమ్మకం!" కోపాన్నంతా వెళ్ల గక్కింది శాంత.

ఆమె మాటలు నాకు చిరాకు కల్గించాయి. "నువ్వుండు శాంతా! వాణ్ణి చెప్పనియ్యి!" అంటూ వాణ్ణి దగ్గరకు తీసుకుని మడత కుర్చీలో కూర్చున్నాను.

కొంచెం ధైర్యం తెచ్చుకున్నాడు సత్యానందం. జరిగిన సంగతంతా చెప్పాడు. "అది కాదండి మేష్టారు! పిఠాపురంలో రైలెక్కానండి. కూర్చుందికి చోటులేక బాధపడుతున్న నాకు ఒకబ్బాయి కొంచెం చోటు చూపించి, అతని పక్కనే కూర్చోమన్నాడండీ! గుంటూరులో బి.ఏ. చదువుతున్నాట్ట. నేనేం చదువుతున్నానో ఎక్కడుంటున్నానో అంతా కనుక్కుని నాతో చాలా చనువుగా మాట్లాడాడండీ. ఈ వూరు ప్రక్కనే ఒక పల్లెటూర్లో వాళ్ల చుట్టాలున్నారుట. వాళ్లని చూసి గుంటూరు వెళ్లవచ్చని, ఈ వూళ్లో దిగాడండీ! స్టేషన్నుంచి నేను ఇంటికి వస్తోండగా మళ్లీ నాకెదురయాడండీ. "తమ్ముడూ! నాకు కావలసిన పుస్తకం ఒకే ఒక్క కాపీ ఈ షాపులో ఉంది. నేనాలస్యం చేస్తే ఎవరైనా కొనేస్తారు. నా దగ్గర దారి ఖర్చులకే డబ్బు మిగిలింది. నీ దగ్గరో అయిదు రూపాయలుందన్నావు.—అది నాకిస్తే, మా చుట్టాల నడిగి, సాయంత్రం ఆరుగంటలకల్లా మళ్లీ నీడబ్బు నీ కిచ్చేస్తాను. కొంచెం ఈ ఉపకారం చెయ్యవూ?" అంటూ జాలిగా అడిగాడండీ. మా ఇద్దరి మధ్య ఏర్పడిన చనువు మూలంగా, నా దగ్గరున్న అయిదు రూపాయలూ అతనికియ్యకుండా ఉండలేకపోయానండీ మేష్టారూ! అతను నాడబ్బు నాకు తప్పకుండా ఇస్తాడండీ! అలా మోసం చేయడండి!"

వాడి చివరి మాటల్లో దృఢత్వం కనుపించింది.

పరిష్కారం

వాడు చేసిన పనిలో వాడికంత విశ్వాసం ఉండడం చూసి, అప్రయత్నంగా చిరునవ్వు నవ్వాను. నా చిరునవ్వు చూసి శాంత ఉండబట్ట లేకపోయింది.

"మీకు పిచ్చేమిటండీ! కుర్రాడిలో లోకువ కనిపెట్టి, వాడెవడో ఆ అయిదు రూపాయలూ కాజేశాడు. వాడు చెప్పేదంతా చూస్తే అచ్చు మోపగాడి ఎత్తులా లేదూ?"

శాంతమీద నాకు కోపం రాలేదు. సత్యానందం చెప్పినదంతా వింటే ఎవరికైనా అలాగే అనుపిస్తుంది. కాని, వాడు శాంత మాటలతో ఏ మాత్రం ఏకీభవించలేదు. తన మాటనే వ్యతిరేకిస్తున్నాడని, శాంత కొంచెం కోపం తెచ్చుకోబోయింది.

అప్పుడు నేనన్నాను. "చిన్న పిల్లాడు. ఏదో ఉద్దేశ్యంతో సాహసించి చిన్నపని చేశాడు. వాడిమీద నీకెందుకంత కోపం శాంతా! చూద్దాం! వాడెవడో వచ్చి డబ్బు తిరిగి ఇచ్చేస్తానన్నాట్టగా. వాడివ్వనప్పుడే మందలిద్దువుగాని!"

నేనుకూడా సత్యానందం వైపు మొగ్గడం చూసి

డాక్టరు : నీవు రాత్రులందు చాలసేపు మేలుకోకూడదు.

రోగి : మరి నా పనిమాటేమిటి సార్ !

డాక్టర్ : ఇంతకూ నీ పనేమిటి ?

రోగి : వాచ్ మెన్ సార్.

ఎ. కృష్ణయ్య (తిరుపతి)

ఇంకేం మాట్లాడలేక, శాంత కోపంగా అక్కడనుండి వెళ్లిపోయింది.

వాస్తవికతను దృష్టిలో ఉంచుకొని చూస్తే చెప్పిన దాంట్లో తప్పేమీ లేదు. కాని, అప్పటి నా ముప్ఫై ఏళ్ల జీవితంలోనూ నేనేదైనా నేర్చుకున్నానని చెప్పాలంటే ఒక్కటే ఒక్క విషయం చెప్పగలను. మోసగాళ్లకే మోసం జరుగుతుంది. సత్యం, ధర్మం, రెండింటికోసం పాటుబడుతూ అమాయకంగా మనం ఏ పని చేసినా తప్పకుండా చివరకు మేలే కల్గుతుంది. ఆమెను నా జీవిత భాగస్వామిగా చేసుకున్న నాటినుండీ, శాంతకు ఈ విషయాన్నే చెప్తూ ఉండేవాణ్ణి. శాంత, నేచెప్పేదంతా శ్రద్ధగా వినేది. అయితే అవన్నీ ఈ కాలంలో చెప్పవలసినవి కావని ఆమె నమ్మకం నా ఉపన్యాసాలలో వాస్తవికత శూన్యమని వాదించేది. నా మాటలలో నిజాన్ని శాంత అంతకంటే అర్థం చేసుకోలేకపోయినా, ఆమెపై నాకు కోపం వచ్చేది కాదు. 'ఉత్తి అమాయకురాలు' అనుకునేవాణ్ణి! కాని చిత్రమేమిటంటే శాంత దృష్టిలో నేను అంతకంటే ఎక్కువ అమాయకుణ్ణి. అందుకే సత్యానందం చేసిన ఆ చిన్నపని, మాఇద్దరి మధ్య ఒక సమస్యను కల్పించింది.

ఆ రోజు ఆదివారం అవడంచే సాయంత్రం ఆరుగంటలు కావస్తోం దనగానే, శాంత దగ్గరకు వెళ్లి తను బజారుకు వెళ్లడానికి అనుమతి ఇవ్వమంటూ అడిగాడు. శాంత వాడిమీద మండిపడింది. "ప్రయాణంచేసి అసలే నీరసంగా ఉన్నావు. నీ మంకుపట్టు వదలకుండా ఏమిటి నీ వేషం? వెళ్లాలనుకుంటే వెళ్లు. నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు చెయ్యి! వాడెవడో రాడంటూ ఏడుస్తూ తిరిగి ఇంటికి వద్దువుగాని,' వంటింట్లోకి చెరచెరా వెళ్లిపోయింది.

శాంత అనుమతి ఇవ్వలేదని తెలిసినాగాని, సత్యానందం బజారుకు వెళ్లకుండా ఉండలేకపోయాడు. వాడూ అలా వెళ్లిన పది నిముషాలకి, నా స్నేహితులెవరో రావడంతో, వాళ్లతోకలసి నేనూ బయటకు వెళ్లి పోయాను.

......తిరిగి నేనిల్లు చేరుకునే సరికి రాత్రి పది గంటలయింది. ఇంటికి వస్తూనే శాంత నడిగాను 'సత్యానందం వచ్చాడా?' అని.

"వాడెవడో డబ్బు చెల్లిస్తాడని ఇంకావాడా బజార్లోనే ఉండి ఉంటాడు. వెర్రి మొహం వేసుకుని వస్తాడు చూస్తోండండి. పట్టుమని పన్నెండేళ్లయినా లేవు. వాడి కెంత పౌరుషమో చూడండి."

శాంత మాటలు నాకు చిరాకు కల్గించాయి.

"ఏమీ తెలియని కుర్రాడితో నీకీ పంతం ఏమిటి శాంతా ? నేను వెళ్లి తీసుకువస్తా నుండు !" అంటూ బయల్దేరబోయాను.

"చిన్న కుర్రాడు వాడింకా అక్కడుంటాడుటండి. ఎవళ్లింటికో వెళ్లి పడుక్కుని ఉంటాడు. అప్పుడే టైము పది దాటుతోంది. భోజనానికి రద్దురూ !" శాంత నన్ను వెళ్లనివ్వలేదు.

మరునాడుదయం లేస్తూనే వాడికోసం బజారంతా గాలించాను. సత్యానందం కనుపించలేదు. శాంతమీద చెప్పలేనంత కోపం వచ్చింది. ఆరోజు వాడు స్కూలుకు కూడా రాలేదు. నా మనసులో ఆందోళన అంతా ఇంతా కాదు. వాడు కనుపించకపోతే ఏమిటి చెయ్యాలి ? కరణంగారికి ఏమని బదులు చెప్పుకోవాలి ?

కలత చెందిన మనస్సుతో సాయంత్రం స్కూలు విడిచిపెట్టగానే మళ్లీ బజారుకు వెళ్లాను. అన్ని పుస్తకాల కొట్ల దగ్గరకూ వెళ్లి వాడికోసం గాలించాను. నిరాశతో తిరిగి ఇంటికి వచ్చేస్తున్నాను. నా కళ్లు ఒక్కసారిగా మెరిశాయి. ఒక పుస్తకాల కొట్టు పక్కగా రోడ్డుపైనున్న మైలు రాతిమీద బక్కచిక్కిన సత్యానందం, నన్ను చూసి, నక్కి నక్కి దాక్కోడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. నేను వాణ్ణి సమీపించేసరికి వణికిపోయాడు.

కళ్లవెంట జలజలా నీళ్లు రాలుస్తూ "అతను రాలేదండి. అమ్మగారి మాటే నిజమైందేమో ! నేను తప్పే చేశానండి ! అమ్మగా రేమంటారో !" వెక్కి వెక్కి ఏడ్చేశాడు.

"భోంచేశావా ?" నేను ప్రశ్నించాను.

"లేదండి. ఆకలేసినప్పుడల్లా చెరువులో మంచి నీళ్లు తాగుతున్నాను."

"ఇవాళ ఎవరింట్లో నీ భోజనం ?"

"బట్టల కొట్టు రామారావుగా రింట్లోనండి."

"సరే కాని. నాకూడ రా !" మా యింటికి తీసుకు వెళ్తాను.

శాంత తను చేసిన తప్పు తెలుసుకొని పశ్చా

55వ పేజీ చూడండి

త్నావేం చెందింది!

సత్యానందాన్ని మనసారా క్షమించింది.

తన వాదనలో నెగ్గగలిగినందుకు మాత్రం లోలోపల పట్టరాని సంతోషం పొందింది.

రెండు రోజులు గడిచాయి.

మూడవరోజు హైస్కూలులో నా ఆఫీసు గదిలో కూర్చుని దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నాను. నే నిన్నాళ్లూ నమ్ముతున్న సిద్ధాంతాలకు ఈ కాలంలో తావులేదా? శాంత అనుకున్నట్లు నేనే అమాయకుడినా ? విజ్ఞానికి ఈ సంఘంలో చోటు లేనప్పుడు శాంత చెప్పినట్లు నా ఉపన్యాసాలన్నీ శుద్ధ దండుగలే నేమో ?

నా ఆలోచనలకు భంగం కలిగిస్తూ పోస్టు మాన్ గుమ్మం దగ్గర నిలబడ్డాడు. నా అనుమతితో లోపలకు వచ్చి, ఉత్తరాలన్నీ మేజా బల్లమీద ఉంచాడు. ఒక మనియార్డర్ ఫారమ్ బయటకు తీస్తూ, "ఎన్. సత్యానందం అని ఫిఫ్త్ ఫారమ్‌లో ఎవరో అబ్బాయి ఉన్నాట్ట పిలిపిస్తారాండి ?" అంటూ ఆ ఫారమ్ నా చేతి కిచ్చాడు. గుంటూరు నుండి ఒక కాలేజీ విద్యార్థి ఆరు రూపాయలు మనియార్డరు చేశాడు సత్యానందానికి. నేను పట్టలేని సంతోషాన్ని పొందాను. మనియార్డరు కూపన్‌లో ఇలా రాసి ఉంది.

"తమ్ముడూ ! నీవు చేసిన మేలు మా రూమ్ మేట్స్ నలుగురం కూడా మరువలేము. ఈ వూళ్లో

పరిష్కారం

14వ పేజీ తరువాయి

ఆ పుస్తకం ఎక్కడా దొరకడంలేదు. నీ దగ్గర డబ్బు తీసుకున్న మాధవరావు, వాళ్ల చుట్టాల వూరికి వెళ్లి వస్తుండగా ఒక కారు ప్రమాదంలో చిక్కుకున్నాడు. నిన్నటి వరకు అతనితో మేం మాట్లాడడం కుదరలేదు. అతనికి స్పృహ వచ్చిన వెంటనే నీ విషయం చెప్పాడు. ఇప్పుడు కులాసాగానే ఉన్నాడు. మేమందరం నీకు మా ధన్యవాదాలర్పించుకుంటున్నాం !

ఇట్లు,
టి. బి. శర్మ"

సత్యానందం ముఖంలోకి చూశాను. వాడు సార్థక నామధేయుడులా కనుపించాడు. వాడిమీద నాకు ప్రత్యేకమయిన అభిమానం ఏర్పడింది.

స్కూలు వదలగానే తిన్నగా మా యింటికే పరుగెత్తాడు సత్యానందం. శాంత తెల్లబోయింది! వాడి లేత హృదయాన్ని అంతలా బాధపెట్టినందుకు నొచ్చుకుంది. సత్యానందం, ఆ వూళ్లో చదువు పూర్తిచేసుకునేటంతవరకూ, మా ఇంట్లోనే ఉండిపోవాలని కోరుకుంది. ఆమె కోరిక విన్న నేను చాలా ఆశ్చర్యపడ్డాను. ఆమెలో కలిగిన పరివర్తనకు ఎన్నో జోహార్లర్పించుకున్నాను.

రెండేళ్ల మాలతిని భుజంమీద వేసుకుని ఆడిస్తూ నిండు గర్భవతి అయిన శాంతకు ఇంటి పనుల్లో చేదోడు వాదోడుగా ఉంటూ సత్యానందం ఇంట్లో మసుల్తుంటే చూస్తూ అప్రయత్నంగా ఆనందబాష్పాలు రాల్చేవాడిని. మమకారం, స్నేహం ఈ లోకంలో ఎవరెవరి మధ్య ఎలా కలుగుతాయో చెప్పలేం కదా ?!

స్కూల్ ఫైనల్ పరీక్షలో మంచి మార్కులతో ఉత్తీర్ణుడయాడు సత్యానందం. కరణం గారు అప్పుడప్పుడు వచ్చి చూచిపోతూండటమే కాని, సత్యానందం ఇంకెప్పుడూ వాళ్ల వూరు వెళ్లలేదు—ఆ యేడే నాకు విశాఖపట్నం దగ్గర పల్లెటూరు, పట్నవాసంగాని, ఒక వూరుకు ట్రాన్స్ఫర్ అయింది నాతోపాటే సత్యానందాన్ని కూడా తీసుకువెళ్దామని అనుకుంటున్నాను —కరణంగారు వచ్చారు. సత్యానందానికి బాపట్లలోనే ఒక కాలేజీ సీటు, స్కాలరుషిప్పు కూడా సంపాదించారు. గడచిన మూడేళ్లుగా నే తీసుకున్న బాధ్యతకు నాకు ధన్యవాదాలర్పిస్తూ బాపట్లలోనే సత్యానందాన్ని చదివించదల్చుకున్నట్లు ఆయన నిశ్చయాన్ని వెలిబుచ్చారు. అనుభవజ్ఞులైన ఆయన నిశ్చయాన్ని ప్రశ్నించడానికి కూడా నాలో ధైర్యం లేకపోయింది.

సత్యానందం కంటె ఎక్కువగా తన మనస్సు

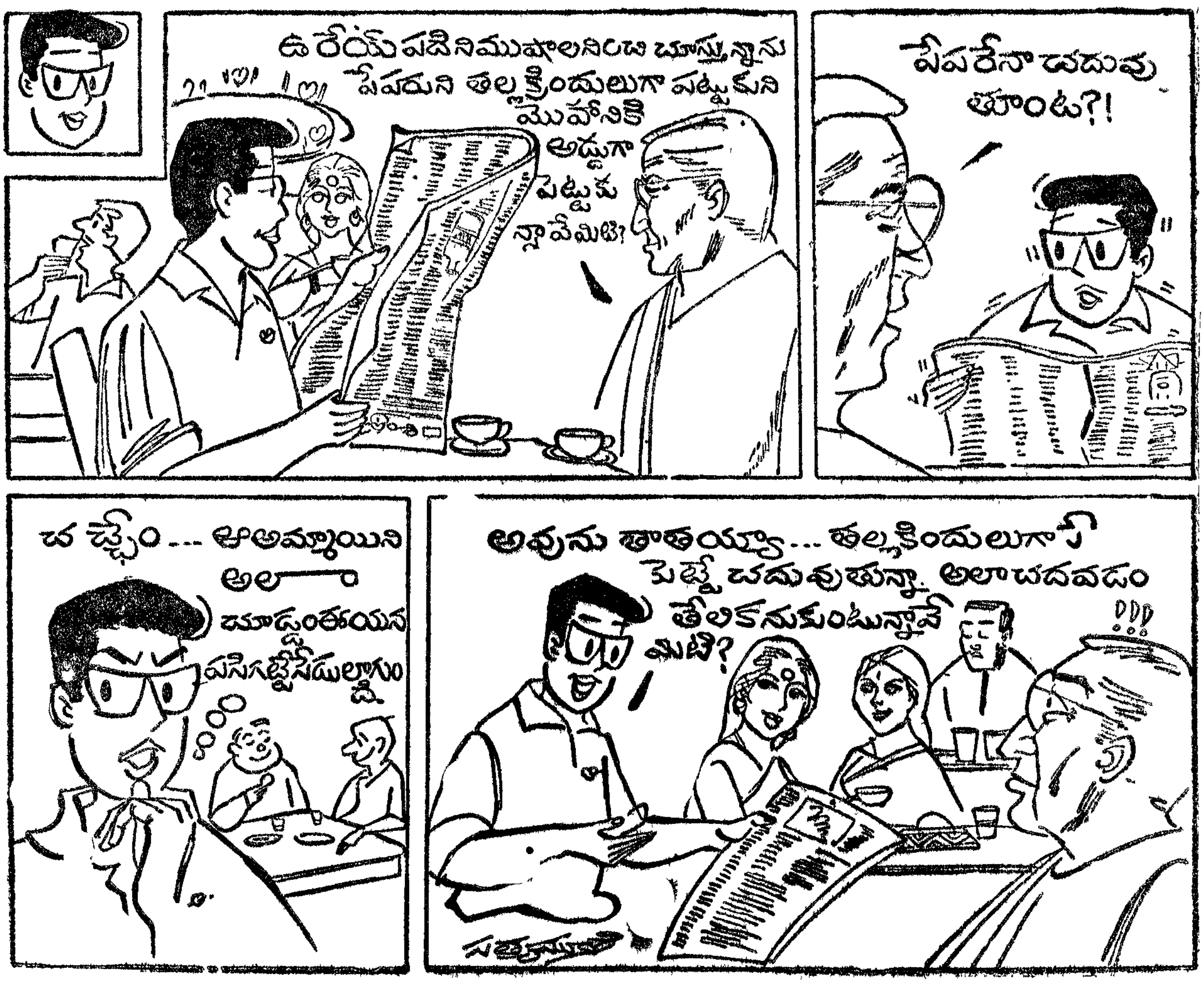

పాడుచేసుకుంది శాంత. ప్రతి ఏడూ విద్యార్థులతో
బాటే వియోగబాధ తప్పనందువలన నే నెలాగో
మనసు దిట్టపరచుకో గలిగాను. శాంతకు కూడా
ధైర్యం చెప్పాను. నాకు బదిలీ అయిన వూరు
వచ్చేశాము.

...... అప్పుడప్పుడు ఉత్తరాల ద్వారా తప్ప సత్యానందాన్ని ముఖాముఖీగా కలుసుకోవడం మళ్లీ కుదరనే లేదు. సత్యానందం మమ్మల్ని కలుసుకోడానికి ప్రయత్నించినట్లు కూడా కనుపించదు. అలాగని వాడిమీద నా కేమీ కోపం రాలేదు. సత్యానందం సైన్సు డిగ్రీ సంపాదించుకున్నాట్ట. వెంటనే ఒక మంచి ఉద్యోగం కూడా దొరికిందట. ఉద్యోగంలో ప్రవేశించిన ఒక ఏడాది లోపునే కరణంగారు కూడా గతించారుట. సత్యానందం జీవితంలో ఇన్ని మార్పులు జరిగినా ఒక్కసారీ అతడు నన్ను కలుసుకోలేనందుకు నా కేమీ కారణం కన్పించేది కాదు. ఒక ఏడాది నుండి మాత్రం రాస్తున్నాడు. త్వరలోనే వచ్చి నన్ను కలుసుకుంటానని. సూటు, బూటులో సత్యానందం ఎలాగుంటాడో నిజంగానే చూడాలనిపించింది ....

ఇంతలో "మేష్టారూ !" అంటూ ఎవరో పిలిచే సరికి మడత కుర్చీలోంచి, గుమ్మంలోకి వెళ్లి చూశాను.... సత్యానందమే ! !

ఆరడుగుల పొడుగు. పొడుగుకు తగిన ఛాతి. యవ్వనం ఉట్టిపడే ముచ్చటైన ముఖం. నల్లని మీసం.... సూటూ.... బూటూ.... ! ఒక్క క్షణం, మాట్లాడకుండా అతనివైపే చూసే సరికి కొంచెం సిగ్గుపడే ముఖం క్రిందకు వాల్చుకున్నాడు సత్యానందం. వెంటనే వచ్చి మా ఉభయుల పాదాలకూ నమస్కరించాడు. నిద్రపోతున్న

పరిష్కారం

'మాలతి, రాంబాబులను ఆప్యాయంగా చేత్తో నిమిరాడు. పది నిముషాలపాటు చాలా విషయాలు మాట్లాడుకున్నాక, మనిద్దరం ఒకచోటుకు వెళ్లాలి మేష్టారూ ! తిరిగి సాయంత్రానికల్లా వచ్చేద్దాం ! వస్తారా ?" అని అతడు కోరగానే ఎందుకో ఎక్కడికో కూడా అడక్కుండానే బయల్దేరాను. పైమీద కండువా వేసుకుని.

"అమ్మగారూ ! రాత్రికి మీ చేతి భోజనమే రుచి చూస్తాను. మరి నాక్కావలసినవి చేసి పెడతారుగా !" సత్యానందం మాటలకు శాంత ఉబ్బి తబ్బిబ్బయింది. సత్యానందం ప్రవర్తనలోని మార్పు, మెరుగుతనం చూసి మనసులోనే, మెచ్చుకున్నాను.

* * *

శాంతి ఆశ్రమ ప్రాకారం దాటి రోడ్డుమీదకు వచ్చాము.

ఎదురుగా నున్న ఒక కారును చూపించి, "మా కంపెనీ కారేనండి మేష్టారూ ! కూర్చోండి" అంటూ తలుపు తెరిచాడు. తను స్టీరింగు ముందు కూర్చుని కారు స్టార్ట్ చేశాడు. ఆశ్చర్యం, ఆనందం కూడా నాలో అవధులు దాటాయి. సన్నని వంకర టింకర రోడ్డు మీద కారు సాఫీగా నడుస్తోంది. ఒక్కొక్క మలుపు తిరిగే సరికి ఒక్కొక దృశ్యం రమణీయంగా మా కనుల ముందు ప్రత్యక్ష మవుతోంది. అతను కారునడిపించే మార్గం గురించీ, అతడు చెప్పబోయే విషయం గురించీ ఏమీ తెలియక అయోమయంగా చూస్తున్నాను.

ఒక్కసారి కంఠం సవరించుకొని గంభీరంగా చెప్పుకు పోయాడు సత్యానందం.

"మా స్వగ్రామం ఇక్కడకు పదిమైళ్ళ దూరంలో ఉంది మేష్టారూ ! బాపట్లలో ఫోర్త్‌ఫారం చదువుతుండగా అక్కడకు నే వెళ్లివచ్చినట్లు మీకు తెలిసిన విషయమే ! తరువాత ఇంతవరకూ నేను ఎప్పుడూ వెళ్లనేలేదు. మిమ్మల్ని ఒక ప్రత్యేకమయిన పని మీద ఇప్పుడు మా వూరికి తీసుకు వెళ్తున్నాను."

ఏమిటో ఆ పని అని చెవులు రిక్కించుకు విన్నాను.

"అవి నేను ఎనిమిదవ తరగతి చదువుతున్న రోజులు మేష్టారూ ! నాకు పన్నెండేళ్లు కూడా పూర్తిగా ఉండవు. ఆ నాడు దీపావళి. అంతకు రెండేళ్ల ముందే చనిపోయిన అమ్మను గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ నాన్నగారు పడక గదిలో విచారగ్రస్తులై కూర్చున్నారు. ఆయన మనసులోని కలవరాన్ని అర్థం చేసుకోలేని నేను, దీపావళి నాడు నాకు కావలసిన సామానులన్నీ కొని పెట్టమని పేచీ పెట్టాను. నాపై జాలిపడి, అందరిళ్లల్లోలాగే మా ఇంట్లోనూ దీపావళి జరుగుతుందని నాన్నగారు నా కెంతో ఉత్సాహం కలిగించారు. అందరిళ్లల్లోలాగే మా ఇంట్లోనూ దీపాలు వెలిగాయి. ఆయన కొని తీసుకువచ్చిన 'తీపి' తిన్నాక

దీపావళి సామానుతో వీధి గుమ్మం దగ్గరకు వచ్చాను. అందరు పిల్లలూ చుట్టూ మూగి, నే కాల్చే మతాబాలూ అవీ చూస్తున్నారు. మా ఇంటికెదురుగా పెద్ద కాళీ స్థలం ఉండేది. ఆ కాళీ స్థలాని కవతల వైపున మామయ్యగారిల్లు ఉండేది. గుమ్మం దగ్గర నిలబడి, సంతోషంగా, తృప్తిగా నన్ను చూస్తున్నారు" నాన్నగారు.

" పక్కింటి బుల్లెబ్బాయి " గారు వచ్చి, 'ఇవి మా అబ్బాయిలు కట్టేరండి. ఈ ఐదూ మీరు వదిలి చూడండి. ఇదంతా కాళీ స్థలమేగా. ఏం ఫర్వాలేదు. కాల్చండి ! ' అంటూ అయిదు తారాజువ్వలు నాన్నగారి చేతిలో ఉంచారు. భయపడుతూనే ఒక తారాజువ్వ వదిలారు నాన గారు. రివ్వున ఆకాశంలోకి దూసుకు పోయింది. ' అబ్బా ! ఎంత బాగుంది ! అనుకుని ఇంకోటి వదలమని నాన్నగార్ని బలవంత పెట్టాను. మొదట నాకోర్కెను తిరస్కరించినా నాన్నగారు, నా మంకుపట్టుకు లొంగిపోయి ఇంకో తారాజువ్వ వదిలారు ! అంతే !! అది తిన్నగా వెళ్లి మామయ్యగారి తాటాకుల ఇంటిమీద పడింది. ఆ ఇల్లు వెంటనే అంటుకుంది. నాన్నగారు వెంటనే అక్కడికి పరుగెత్తారు.

" మరుక్షణంలో అంతా కల్లోలం. ఆ ఇల్లు ఒక్కటే కాలి పోయింది. మేష్టారూ ! అది పూర్తిగా కాలిపోకముందే నా గుండెల్లో మంట పుట్టింది. ఎవరి నోటమ్మట చూసినా అదేమాట — ' చలపతిరావుగారు వాళ్ల బావ గారింటికి అగ్గి పెట్టాడంట !'

" రెండువేల రూపాయల వరకూ మామయ్యగారికి నష్టం కలిగి వుంటుందని పెద్దలు అంచనా వేశారు. జీవిత ప్రారంభం నుంచి ఒక ఎలిమెంటరీ స్కూలులో టీచరుగా పనిచేసి, గొర్రెతోక ఆదాయంతో కాలక్షేపం చేసిన నాన్నగార్కి అప్పుడున్న ఆస్థి అంతా మా వూరి ఇల్లొక్కటే ! రెండువేల రూపాయలు నాన్నగారెలా ఇచ్చుకుంటారు ? మామయ్య గారింటికి వెళ్లాను. ఎవరూ నావంక చూడలేదు. మామయ్య మాత్రం కొరకొరా చూశాడు

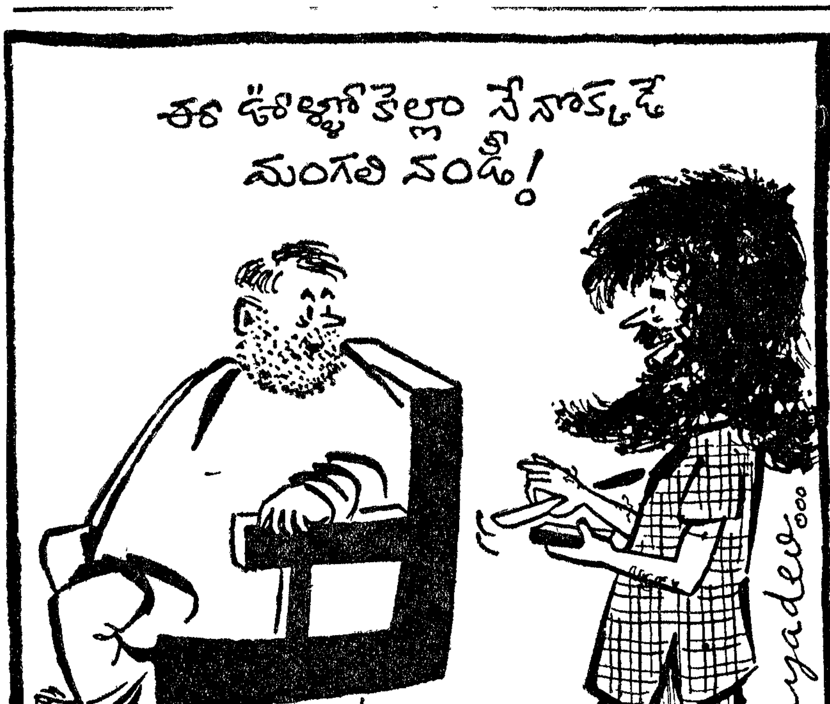

వా శ్రైవృ. భయపడి పారిపోయాను మేష్టారూ! సిగ్గుతో తిరిగి ఇంటికి వచ్చేశాను."

"నాన్నగారు ఇల్లు కదలి బయట అడుగు పెట్ట లేక పోయారు. ఏ మూల చూసినా అదే మాట! ఎవరి నోటవిన్నా అదేమాట! నాన్నగార్ని ఓదార్చిన

పరిష్కారం

కరణం గారిలాంటి పెద్దమనుషులు లేక పోలేదు. కాని నాన్నగారు మనోవ్యాకులతకు తట్టుకోలేకపోయి నట్టున్నారు! ఆమూడవనాడు రాత్రి ఎవరికీ తెలియ

కుండా ఎక్కడికో వెళ్లిపోయారు."

"చిన్నతనంలోనే తల్లిదండ్రులను పోగొట్టు కున్న నన్ను ఒక్క కరణంగారే దగ్గరకు తీసుకున్నారు. వూళ్లో వాళ్ల మాటలకు వాలేత మనసు తట్టుకో లేదని తెలిసే ఆయన నన్నంత దూరంలో ఉంచి

మీలాంటి
ఉత్సాహవంతులైన
యువకులకు
ఫిలిప్స్
సైకిల్ అవసరము

అందంగా ముద్దులొచ్చే ఫిలిప్స్ సైకిల్ మీవంటి నేటి ఉత్సాహవంతులైన యువకుల ఆవశ్యకతలకు అనుగుణ్యంగా నిర్మించబడినది. ఎంత చెడతొక్కినా తట్టుకొనేటట్టు అచ్చమైన టెంపర్ ఉక్కుతో తయారైంది. ప్రపంచమంతటా 70 యేళ్ల బట్టీ ప్రశస్తమైన ఫిలిప్స్ సైకిళ్లు టి. ఐ. సైకిల్స్ వారి అధునాతన ఫ్యాక్టరీలో నిర్మింపబడుతున్నాయి.

PHILLIPS

టి. ఐ. సైకిల్స్ ఆఫ్ ఇండియా, అంబత్తూరు-మద్రాసు

IWT-TIC-PH-2055a

ఉదిలించారు.

" మరుసటి సంవత్సరం నేను మావూరు వెళ్ళి నప్పుడు కూడా మామయ్య మనసు మార్చుకోలేదు. వూళ్ళో వాళ్ళందరూ నాన్నగార్ని చేతకానివాడన్నారు. ఆయన కంటే ఆడది నయమన్నారు. అప్పుడు నేననుకున్నాను మేష్టారూ ! ' మామయ్య నష్ట పోయిన రెండువేల రూపాయలూ మామయ్యకు వడ్డీతోసహా చెల్లించాలి ! అప్పుడే నేను మావూరు చూడాలి ! ' అని. కరణంగారి చేతి చలవ వలన' మీరు నాయందు చూపిన ఆదరాభిమానాల వలన ఈనాటి కింత వాణ్ణయ్యాను. ఒక మంచి కన్స్ట్రక్షనరీ కంపెనీకి సేల్సు ఏజంటుగా ఉంటున్నాను. ఉద్యోగంలో చేరిన నాటినుండీ, ఇంత వరకూ మూడువేల రూపాయలు పోగుచేయగలిగాను. ఈ డబ్బు మీ చేత్తో మామయ్య కిప్పించాలని నా ఉద్దేశ్యం ! నా ఈ కోర్కెను మీరు మన్నిస్తారని ఆశిస్తాను ! "

సత్యానందంలోఏదో ప్రత్యేకత ఉందని నాకేనాడో తెలుసు ! అతనంత వరకూ నన్ను కలుసుకోకుండా ఉండానికి ఏదో కారణం ఉండాలని నేననుకుంటూనే ఉన్నాను. అతని గంభీరమైన మాటలు వింటూ ఆశ్చర్యచకితుణ్ణయ్యాను. అతని కోర్కెను మనసారా మన్నిస్తున్నట్లు తల మాత్రం ఆడించగల్గాను.

ఆ పల్లెటూళ్ళో మాకారు ప్రవేశించే సరికి ప్రజలంతా వింతగా మావేపే చూశారు, కారు తిన్నగా ఒక ఇంటి ముందు ఆగింది.

సత్యానందం కారు దిగి గుమ్మం మెట్లుఎక్కి, వీధి తలుపు తట్టాడు. నేను కారులో కూర్చుని అటు వైపు చూస్తున్నాను. తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. ఒక లావణ్యవతి (యవ్వన ' లక్ష్మి ') తన ఎదురుగా ప్రత్యక్ష మయ్యేసరికి కొంచెం తడబడ్డ సత్యానందం, వెంటనే సర్దుకుని, ఒక్క క్షణం ఆమెవైపు చూశాడు. శీతహారి రోక్షణ అయిన ఆ బేల ముఖం క్రిందికి వాల్చుకుంది. ఒక్కసారి అతని ముఖంలోకి చూసి, మందహాసంతో వెనుదిరిగి పారిపోయింది.

సిగ్గు పడిపోయిన సత్యానందం నాతో ఎలా మాట్లాడాలో ఆలోచించుకుంటున్నాడు.

నేను కారుదిగి మెల్లిగా గుమ్మం దగ్గరకు వెళ్ళాను.

"అమ్మా! అప్పారావుగారున్నారా?" ఇంట్లోకి తొంగిచూస్తూ, స్థంభం చాటుగా నిలబడిన ఆ అమ్మాయి నడిగాను.

"అలా వూళ్ళోకి వెళ్ళారండి ! ఇప్పుడే వస్తారు. కూర్చోండి." ఆ బాల సమాధానంతో పాటే ఆమె అమ్మగారు, సత్యానందం అత్తయ్యగారు నడవ లోకి వచ్చారు. సత్యానందంలో వచ్చిన మార్పును చూసి ఆశ్చర్య పడుతూ అతని యోగక్షేమాలు అడిగి తెలుసుకుంటున్నారు.

ఇంతలోనే అప్పారావుగారు, గ్రామమునసబు గారు, అక్కడకు వచ్చారు. అప్పారావుగార్ని మున సబుగార్ని నాకు పరిచయం చేశాడు సత్యానందం. వీధి అరుగుమీద సిద్ధంగా ఉన్న కుర్చీల మీద మేము నలుగురం కూర్చున్నాం. ఆ గ్రామ నాతా వరణం గురించి, పంచాయితీ గురించి, పరిసర ప్రాంత విశేషాల గురించీ మునసబుగారు నాకు చెప్తున్నారు. అప్పారావుగారి కుటుంబ విశేషాలన్నీ కనుక్కుంటున్నాడు సత్యానందం.

మునసబుగారు కబురు చేసినట్లున్నారు. పంచాయితీ ప్రెసిడెంటుగారు కూడా కొంతసేపటికి

పరిష్కారం

అక్కడకు వచ్చారు. అందరం ఒకసారి లేచి నిల బడ్డాం. గ్రామ పెద్దలందరూ మా ప్రయత్నం ఏమీ లేకుండానే అక్కడ సమావేశ మవడంతో మేము వచ్చిన పని తెల్పమన్నట్లు నా వైపు చూశాడు సత్యానందం.

గొంతు సవరించుకొని నేను ఇలా అన్నాను: "ఈ గ్రామాన్ని సక్రమంగా నడిపిస్తూ గ్రామాభివృద్ధికి పాటుబడుతున్న మీ పెద్ద లందర్నీ కలుసుకోవడం నా అదృష్టం. ఇంత మారుమూల గ్రామంలో పుట్టిన సత్యానందం నాకు శిష్యుడవడం, రెండు మూడేళ్ల పాటు నా ఇంట్లో ఒకడుగా మసలడం నాకే వింతగా తోస్తోంది. చిన్న తనంలోనే పెద్ద సమస్యలకు గురి అయినా కష్టపడి చదువుకోగల్గి, పైకి రాగల్గిన సత్యానందాన్ని కన్న ఈ వూరు చాలా ధన్యురాలని చెప్పాలి ! ఇతని తండ్రి చలపతి రావుగారు వినోదార్థం కాల్చిన తారాజువ్వ అప్పా రావుగారి ఇంటి మీద పడి, ఆయనకు రెండు వేల రూపాయలు దాకా నష్టం కలిగించిందని మీ అందరకూ తెలిసిన విషయమే ! నిస్సహాయు లైన చలపతిరావుగారు చేసేదేమీ లేక ఎక్కడికో

భాటసారి: రామారావుగా రిల్లెక్కడా?

మరొకడు: ఎక్కడు.ఆయన కేం ఖర్మ; ఇల్లెక్కడానికి ?

సుబ్బారెడ్డి (కోవలికుంట్ల)

పోయారు. ఆ అప్పు మాత్రం బహుశా అప్పుగానే ఉండిపోయి ఉంటుంది. ఇప్పుడు వడ్డీతో సహా ఆ అప్పు తీర్చే బాధ్యత సత్యానందం తనపై పెట్టు కున్నాడు. మీ అందరి సమక్షంలో ఈ మూడు వేల రూపాయిలూ అప్పారావుగారికి ముట్ట చెప్ప మని కోరుకుంటున్నాను." అక్కడ పెద్దలందరూ ఆశ్చర్య చకితులయ్యారు.

అప్పారావుగారు గద్గద కంఠంతో జవా బిచ్చాడు.

"ఇన్నాళ్లకు మా సత్యానందం మా వూరికి రావడమే మాకెంతో గొప్పగా ఉంది. అప్పటి నా మూర్ఖత్వాన్ని నేనే ఎన్నోసార్లు నిందించు కుంటున్నాను. దైవకల్పితంగా జరిగిన ఆ సంఘట నకు ఎవరూ బాధ్యులు కారు. ఇప్పుడు నేనీ డబ్బు తీసుకోవడం నా కుటుంబానికే ఒక కళంకంగా అవుతుంది. క్షమించండి మేష్టారూ ! వద్దని సత్యానందానికి మీరే నచ్చచెప్పండి !"

సత్యానందం వైపు చూశాను. అతని ముఖ కవళికలు అర్థం చేసుకొని, తిరిగి అప్పారావు గారితో నేనన్నాను.

"చలపతిరావుగా రెక్కడున్నారో ఎవరికీ తెలి యదు— మీ ఇంటి మంటలు ఆ రోజునే ఆరి పోయినా ఆయన హృదయంలో మంటలు ఇంకా ఆయన్ను వేధిస్తూనే ఉంటాయి. అవి చల్లారా లంటే మీరీ డబ్బు తీసుకోవాలి !"

అప్పారావుగారు ప్రాధేయపడ్డారు. "మేష్టారూ! ఇంత ఖచ్చితంగా మీరు మాట్లాడుతోంటే నేనేం చేయగలను చెప్పండి ? ఆ నాడు ఆయన మీదకు నన్ను ఉసికొలిపిన ప్రజలే ఈ నాడు ఈ వార్త విని నా ముఖం మీద ఉమ్మేయకుండా ఉంటారా? మీరే ఆలోచించండి. నా పొరపాటు నేనే చెప్పుకుంటున్నా నన్ను క్షమించలేరా మీరు ?"

ఆయన్ను చూసి నిజంగా జాలివేసింది నాకు. ఏమి చేయడానికీ పాలుపడక సందిగ్ధావస్థలో పడ్డాను. ప్రెసిడెంటుగారు నన్ను దగ్గరకు పిలిచి రహస్యంగా రెండు మూడు విషయాలు కనుక్కు న్నారు. ఒక్క క్షణంపాటు ఆలోచించి తీర్పుచెప్పారు.

"ఈ సమస్య పరిష్కరించాలంటే ఒకటే ఒక మార్గం ఉంది. తన తండ్రి బాధ్యత నిర్వ హించటం కోసం పాటుబడుతున్న సత్యానందం ఇంకొక చిన్న బాధ్యత కూడా వహించవలసి ఉంటుంది. అలా చేయడంవలన చలపతిరావుగారి ఆత్మ శాంతిస్తుంది. పశ్చాత్తాపం చెందుతున్న అప్పారావుగారికీ సంతోష మవుతుంది."

అందరూ కళ్లప్పగించి ఆయనవైపు చూశారు. వసారా ప్రక్క నున్న గదిలోని కిటికీ తలుపు పక్కన నిలబడ్డ ఆ 'యవ్వన లక్ష్మి', నే నామె వైపు చూశానని తెలుసుకొని చాటుగా వెళ్ళి పోయింది.

"సత్యానందం ఇస్తున్న ఈ మూడు వేల రూపాయలూ అప్పారావుగారు తీసుకుంటారు. సత్యానందం అంగీకారంతో, ఐదువేల రూపాయలు ఆయన కూతురు 'లక్ష్మి'తోపాటు కాన్కగా అతనికి ఇస్తారు."

అప్పారావుగారి కళ్లు మెరిశాయి. సత్యానందం వహించిన మౌనం అర్ధాంగీకారాన్ని సూచించింది. మునసబుగారూ, నేనూ ఒకరి వంక మరియొకరు చూచుకొని చిన్నగా నవ్వుకున్నాం.

అప్పారావుగారు నాచే ఇవ్వబడిన మూడువేల రూపాయలూ ఆ పెద్దల సమక్షాన్ని అంగీకరించడం, అదే పెద్దల సమక్షాన్న నా చేతుల్లో పెళ్లి తాంబూలం ఉంచడం మరుక్షణంలో జరిగి పోయాయి.

ఆ రాత్రి వారింట్లో విందు ఏర్పాటు చేస్తా మన్నారు. 'శాంత' చేతి భోజనం గుర్తుకు తెచ్చు కున్న సత్యానందం వారి కోరిక తిరస్కరించక తప్పలేదు. ఇద్దరం తిరిగి ఇంటికి వస్తుండగా అతన్ని అడిగాను 'లక్ష్మి'ని వివాహ మాడడం తనకు ఎంత వరకు ఇష్టమోనని. సత్యానందం చిరునవ్వుతో సమాధాన మిచ్చాడు. "ఇంతవరకూ మీరు నా శ్రేయస్సుకే పాటుబడ్డారు. నన్నొక ఇంటివాణ్ణిగా చెయ్యడంలో మీ ఇష్టం కాక పోతే నాదేముంది మేస్టారూ !"

చమత్కారమయిన అతని సమాధానంతో నాకేదో నిగూఢార్థం స్ఫురించింది.

ఆ నాటి రాత్రి ఇద్దరం కలసి భోంచేస్తున్నాం. 'రంభాటు' సత్యానందం ప్రక్క కూర్చుని వింతగా చూస్తున్నాడు. 'మాలతి' నెయ్యి వడ్డిస్తూ "ఇంకొంచెం వేసుకో అన్నయ్యా !" అంది. శాంతను మన్నించకుండా, "అమ్మా !" అని పిలిచాడు సత్యానందం.

★